

nél, úgy Főhatóságunk, valamint vallásközönségünk örömmel fogja üdvözölni azokat.

Ne feledjük, törvénytisztelet nélkül nincs haladás, megelégedés, mert rend a lelke mindennek.

Harangláb.

Buzogány Kálmán.

II.

Az idézett cikkben fölvetett kérdést hitéleti és pedagógiai szempontból magam is fontosnak és tisztázandó problémának tartom.

Azért helyeslem úgy annak fölvetését, mint a hozzászólások lehetővé tételét.

Sőt azt is merném mondani, hogy a cikk intencióit illetően is bizonyos fokig egyetértek annak írójával.

Elfogadom, hogy „a mesét úgy kell adni, mint mesét.” A kérdés sarkpontjának azonban a metodust tartom, vagyis azt, hogy hogyan és mikor kell úgy adni, mint mesét.

Ha valahová általában — pedagógiai kérdések és eljárások tekintetében különösen is — találnak, úgy ide első helyen találunk az „est modus in rebus” és a „forma dat esse rei”-ben kifejezésre jutó megállapítások.

És éppen a methodus tekintetében áll fenn köztünk egyfelől a különbség.

Mert van lényegbevágóbb oldala is a különbségnek, bárha az csak árnyalatinak látszik is.

S ez — körülbelől — abban csúcsonylik ki, hogy én a mesét nem csupán nevelő, de tanító eszköznek tartom a pedagógiában.

B. F. szerint „a mesét nem szabad a gyermektől elrabolni,” mert „a gyermek legdrágább kincse a mese.” És mégis mintha az alkalmatlan lenne neki, azt kimagyarázni, disztíngváló kiemelésel elkülöníteni igyekszik.

Ezt meg lehet és meg is kell tenni — nézetem szerint — a tanításnak és a nevelésnek bizonyos fokán.

De azon a fokán, amelyre B. F. a szemléltető példákat adja, ez a disztíngció nem szükséges.

Sőt merem mondani, hogy bizonyos mértékig káros is, — úgy a gyermeki lélek, mint a hitélet — illetőleg a biblia hitele szempontjából.

A mese — felfogásom szerint — a való élethez tartozik, mint reális szükségesség. Ez a szükségesség gyermekkorban a mesevagyban és kedvelésben nyilvánul meg. Későbbi életkorokban a képzelet munkájában, amely feleletet ad az értelem és tudás által meg nem fejthető kérdésekre.

A mesét tehát a gyermeknek a szóban levő korban csakugyan, „mint mesét kell adni“ — csakhogó — minden kommentár nélkül, azaz, nem a B. F. által alkalmazott kommentárral.

A gyermekeket — a biblia szerint — „tejnek itálával“ kell táplálni, éppen így van szükség a gyermeki tudnivágy és kíváncsiság kielégítése szempontjából a mesére, mint lelki táplálékra. Vannak kérdések, melyekre a gyermeknek — eo ipso — mesével lehet és kell felelni, mivel az ellenkező fölöslegesen és károsan kiábrándító, túlkorán gondolkozóba ejtő lehetne. Valami olyan lélekgyilkossági merénylet-féle, mint „Az ember tragédiája“ falanszter jelenetében érintett nevelési metódu, amely a gyermeki értelmet a magasabb egyenletek „hideg világába“ akarja emelni.

A mese mellözése ugyanaz lenne tehát körülbelül a gyermeki lélekre nézve, mint az emberiség lelki világából a költészet és művészet szimbolizáló, eszményesítő, színt, derüt és meleget varázsló motívumainak számüzése.

A költészet nektárának megfelelő a gyermeki lélekre nézve a mese tejitala.

Egészen szorosan megközelítve most már a dolog lényegét: a vallásoktatásban s nevezetesen ennek bibliai vonatkozásu részében két okból kell számolni a mesével, mint olyannal.

Egyfelől: mert az, mint elkerülhetetlen adottság, szerepel a bibliában.¹

Azután pedig azért, mert ezáltal lehet legcélszerűbben, legsimábban előkészíteni a gyermeki lelket azoknak a csodás dolgoknak befogadására, amelyek későbbi korban is a vizsgálódó, szemlélődő, sőt tudománnyal gazdag lelkek előtt is felbukkannak s megfejthetetlen problémák gyanánt maradnak, mint az isteni alkotásnak a hit világára utaló csodaművei.

Nem árt — sőt lélektani szempontból egyenesen szükségesnek látszó — az, hogy mintegy megbarátkoztassuk észrevétlenül,

¹ A mese nem legenda, a legenda nem mese. A bibliában nem mesék, hanem legendák vannak. *Szerk.*

jólevele a gyermeki lelket azzal a gondolattal, hogy vannak emberfeletti, emberi ész előtt elrejtett titkok is a világmindenségben. Ez pedig ebben az életkorban csak a gyermek értelmi színvonalához mért eszközökkel történhetik — és ilyen a mese is.

Önként értetődő az eddigiekből, hogy én a kérdés metodikai részét másként kívánom és tartom helyesnek megoldani, mint B. F.

Én nem azt mondanám — és nem azt mondom — a gyermeknek, mint ő. Hanem körülbelül ezeket :

Ti a bibliából sok olyan csodálatos dolgot is fogtok tanulni a Jézus Krisztusról, amit most még nem értetek meg egészen — én sem tudnék nektek megmagyarázni — de később, mikor értelmetek fejlődik, meg fogom magyarázni s meg fogtok érteni.

És a hitoktató nem is mond valótlant, amikor ezt mondja s nem is plántálja bele a lélekbe még atomnyi csiráját sem a kétségnek a biblia hitelessége, komolysága és szentsége iránt. Vagyis tehát nem vét a nevelés azon alapelve ellen sem, amelyet B. F. az „őszinteségben“ jelöl meg.

Hiszen a hitoktatás következő — második — fokán már azt fogja a bibliai oktatáshoz kommentárként fűzni, hogy a biblia az élet könyve, amelyben mese és valóság, jó és rossz, erény és bűn példái egyaránt helyet foglalnak. Hogy aztán ez a kommentár a vallási ismeretszerzés következő — harmadik — az ismereteket még inkább öntudatosító fokán így módosuljon, illetőleg egészítődjék ki: a bibliában különböző gondolatirányok, fejlődő és egymással néha szembenálló vallási felfogások, sőt vallási érdekek is jutnak kifejezésre; vannak abban betoldások stb. s éppen azért a teológiai szaktudomány feladata abban megjelölni azt, ami örök igazság, Istennek ígéje.

Ürmösi Károly,
esperes-lelkész.

III.

E folyóirat 1934. évi 1. számának 22—30. lapjain Balázs Ferenc mészki lelkész tollából „Valóság és legenda a vallásos nevelésben“ címen cikk jelent meg, mellyel kapcsolatban a folyóirat szerkesztője ezt a megjegyzést teszi: „E cikk irányával nem értünk egyet. De a kérdés nagy fontosságára való tekintettel,